

MONUMENTE ALE RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

Marele nostru istoric Nicolae Iorga, spunea că „monumentele sunt istoria vie a neamului”. Printr-o astfel de apreciere ¹⁾, reputatul nostru istoric exprima un adevăr evident. Pentru că ce sunt, de fapt, monumentele care innobilează astăzi sute și mii de așezări de pe întinsul patriei ? Ele sunt, simbolic vorbind, cronici în bronz și în piatră ale istoriei neamului românesc. Prin ele se reconstituie și se glorifică monumentele de referință ale multimilenarei noastre istorii, bărbăția și vitejia poporului român, jertfele date de ei în lupta dreaptă și necurmată pentru apărarea gliei strămoșești, pentru libertate socială, pentru independență și unitate național-statală.

Acțiunea ²⁾ de ridicare de monumente în scopul de a evoca și eterniza pagini înălțătoare din istoria neamului ori de a elogia iluștri bărbați de stat și eroi ai poporului român a fost întotdeauna la noi, la români, un act de profundă pietate, de aleasă și binemeritată cinstire a faptelor mărețe ale acelor care, în vremuri de restriște, au pus mai presus de orice idealurile permanente ale libertății, unității și independenței țării. Cele peste 300 de monumente, obeliscuri, busturi și alte însemne memoriale cu tematică istorică, înălțate pe cuprinsul României, cinstesc și preamăresc legendara rezistență opusă unor adversari de temut de către luptătorii conduși de Burebista și Decebal, curajul, vitejia și dăruirea celor care au alcătuit „oastea cea mică” și „oastea cea mare” a românilor în bătăliile și luptele care i-au avut ca strategii și conducători politici pe Gelu, Glad, Menumorut și Dobrotită, Dragoș și Bogdan, Basarab I, Mircea cel Mare, Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ioan Vodă, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul și mulți alții, sau în aprigile înclăștări de la 1877-1878, din timpul primului război mondial ori din epopeea revoluției din august 1944 și a întregului război antihitlerist.

Oprindu-ne în fața monumentelor istorice ridicate pe pământul românesc, auzim parcă aievea vuietului luptelor de la Tapae, Adamclisi și Sarmizegetusa, de la Posada și Rovine, de la Baia, Podul Înalt, Călugăreni și Șelimbăr, glasurile revoluționarilor de sub conducerea lui Horia, chemările vibrante din proclamația lui Tudor, cuvintele pătrunse de un fierbinte patriotism ale lui Bălcescu, freamătul asalturilor de la Grivita și Plevna, tumultul mâniei țăranilor răsculați la 1907, srigătul devizei – jurământ „Pe aici nu se trece !”, care a însuflețit în luptă pe oștenii de la Oituz și Mărășești, amintirea acțiunilor purtate de forțele patriotice în epopeea insurecției, iuresul atacurilor și contraatacurilor executate de trupele române la Oarba de Mureș și Carei, la Debrețin și Budapesta, și în atâtea alte zone de pe itinerariul de luptă parcurs în războiul antihitlerist.

Monumentele evocate ale luptelor, dărzeniei și eroismului

inaintașilor aduc astfel: „mărturie faptului că poporul român nu a plecat niciodată capul sub jugul asupririi străine, nu a considerat nici un preț prea mare pentru a-și apăra libertatea și demnitatea”.

Fiecare mare monument sau eveniment din istoria multimilenară a poporului nostru și-a avut cronicari de vază care i-au consemnat semnificația prin veacuri. În această privință, un loc aparte l-a ocupat războiul pentru cucerirea independenței de stat a României. Istorici și memorialiști, poeți, prozatori și artiști plastici au închinat evenimentului lucrări de certă valoare, imortalizând pe cei care s-au jertfit „pentru o patrie adevărată, pentru deșteptarea trecutului glorios al României”. Ne vom referi, în cele ce urmează, doar la câteva monumente ridicate în cinstea acestui eveniment.

Monumentul „Tropaeum Traiani” ³⁾ de la Adamclisi, se înalță pe locul în care, în anul 102 e.n., geto-dacii s-au infruntat cu oștile romane. A fost construit în anii 108-109 din porunca împăratului Traian. Pentru noi, românii, acest monument are o semnificație majoră. El constituie un simbol al dăruirii, vitejiei și spiritului de sacrificiu, al unității de gând și de acțiune a strămoșilor noștri geto-daci în lupta pentru apărarea pământului străbun, a independenței și libertății Daciei. În forma sa actuală, monumentul de la Adamclisi reprezintă o reconstituire realizată pe baza datelor furnizate de săpăturile arheologice întreprinse în zonă. Restaurarea s-a încheiat în anul 1977, când a avut loc, o însuflețitoare festivitate prin care s-a marcat redarea celui mai vechi monument înălțat de înaintași pe teritoriul României patrimoniului nostru cultural. Cu acest prilej, pe monument a fost montată o placă de marmură pe care a fost gravat următorul text:

„Monumentul Tropaeum Traiani reconstituit pe temelia edificiului ridicat de romani în 109 e.n. a fost redat patrimoniului cultural național, ca mărturie peste milenii a istoriei glorioase a poporului român”.

În 1879 ⁴⁾, pe colnicul Hora – loc stâncos care domină apele bătrânului Danubiu – a fost pusă piatra fundamentală a unui monument care să amintească generațiilor viitoare jertfe de sânge și vitejia tinerei armate romane în războiul care a redat României, odată cu neatârarea și străvechea vatră românească dintre Dunăre și Mare. Împreună cu un pergament, au fost îngropate aici și decorațiile generalului medic Carol Davila. Ulterior, prin străduința „Ligii pentru propășirea Dobrogei”, s-a trecut la strângerea de fonduri bănești prin colectă publică, incredințând execuția monumentului sculptorului român George Vasilescu, iar după moartea acestuia, sculptorului Constantin Bălăcescu. Monumentul a fost conceput sub forma unui obelisc de 22 m, la baza căruia se aflau statuile unui dorobanț și a unui vultur cu aripile întredeschise. El a fost terminat în anul 1900 și inaugurat în prezența regelui Carol I în 1904. În timpul primului război mondial monumentul a fost distrus de trupele de ocupație, iar în anul 1932, a fost refăcut parțial. Refacerea monumentului în forma sa inițială a fost aprobată în 1974, iar la 9 mai 1977 a fost inaugurat. La reconstituirea lui și-a adus contribuția

sculptorul dobrogean Cristea Grosu. Tot cu prilejul sărbătoririi Centenarului cuceririi independenței de stat a fost refăcut într-o concepție artistică nouă, monumentul de la Smârdan, simbol al eroismului și vitejiei marinarilor români din flotila de Dunăre care au participat la războiul de independență.

În anul 1902 a fost ridicat „Mausoleul eroilor români ai războiului de independență”⁵⁾ de la Grivița, în cinstea luptătorilor care în vara și toamna anului 1877 au luptat cu o dăruire exemplară pe câmpul de onoare de dincolo de Dunăre, sute și sute dintre ei căzând eroic la datorie în asalturile asupra redutei Grivița1, Grivița 2 sau a altor întărituri din zonă. Mausoleul seamănă cu un turn de cetate. Ziduri drepte și masive din piatră, adăpostesc osemintele celor care și-au dăruit ce aveau mai scump – sângele și viața, pentru consfințirea independenței noastre de stat și pentru sprijinirea luptei de independență a poporului bulgar. În incinta mausoleului, pe un frontispiciu, stă scris: „Cine luptă vitejește, nepieritor îi rămâne numele”. Alături, pe o lespede de piatră, stă scris în limbile română și bulgară: „În amintirea bătăliei incununată de izbândă, de la 30 august și a luptelor de la 31 august, 6 septembrie și 7 octombrie 1877”. În zilele consemnate pe acea lespede, ostașii români s-au luptat cu vitejie legendară. După unele aprecieri, peste 3000 de soldați, gradați, subofiteri și ofițeri români au fost secerăți de plumbi ori împunși de baionete în așa numita vale a „Plângerii” sau vale a „Sângelui”, în fața sau șanțurile redutelor de la Grivița. Numele multora dintre ei sunt încrustate pe plăcile comemorative din incinta mausoleului. În fața mausoleului eroilor români de la Grivița, pe un zid în formă de arc de cerc, sunt așezate trei medalioane cu chipurile celor trei fii ai României care au căzut la datorie în înclăștirile din acea zonă. Sunt maiorul George Șonțu, căpitanul Nicolae Valter Mărăcineanu și soldatul Ion Melinte. Pe toți trei i-au ajuns plumbii doar la câteva sute de metri de locul în care se înalță însemnul memorial.

În anul 1915, locuitorii orașului Râmnicu Vâlcea⁶⁾, citeau următorul anunț: „Se aduce la cunoștința publicului râmcean că Duminică, 17 mai 1915, la orele 10 și 1/2 dimineața va avea loc dezvelirea Monumentului ridicat în orașul nostru, pe dealul Capela, în amintirea eroilor vâlceni căzuți în războiul independenței din 77-78”. Monumentul Independenței devenise parte a patrimoniului orașului de pe Olt.

Așezat într-un loc pitoresc, la poalele unui deal, monumetul înfățișează o femeie tânără – care semnifică România – cu chipul îndurerat pentru fiii ei, doborâți de plumbi și schije, dar și luminat de mândrie pentru faptele lor de arme. Privind întreaga compoziție – opera sculptorului I. Lordăchescu – gândul te duce la renumitul tablou „România revoluționară”, a pictorului Rosenthal. Pe postament o „carte” deschisă invocă aproape 200 de nume de eroi, în majoritatea lor soldați, caporali, sergenți.

Ostașii în cinstea cărora a fost ridicat acest monument – feciorii Gorjului și cei ai Vâlcei – au făcut parte – primii din Batalionul 1, iar ceilalți

din Batalionul 2 ai Regimentului 2 dorobanți: 800 combatanți de pe plaiurile districtului Vâlcei au luptat în campania din 1877-78, sub faldurile acestui regiment. Pe monument a fost dăltuită inscripția: „1877-1878. Poporul nostru aduce prinosul său de adâncă recunoștință întregii armat române, prin lupta căreia a triumfat cauza nobilă a eliberării de sub dominația otomană. El va păstra întotdeauna în amintire jertfa celor căzuți pe câmpul de bătălie”.

Monumentul independenței din Iași ⁷ care împodobește și dă strălucire străvechiului și veșnic tănărului oraș din partea de nord-est a țării, este un cald omagiu adus de generația zilelor noastre străluciților lor înaintași ce ne-au consfințit pe câmpul de onoare independența de stat. El se înalță în Piața Independenței și este creația sculptorilor Gabriela și Manole Adoc. A fost dezvelit în ziua de 15 septembrie 1980. Însemnul memorial este compus dintr-un pedestal masiv și o statuie impozantă, ronde-bosse, din bronz, reprezentând o femeie frumoasă, cu chip solar, optimist, plină de mândrie, care reprezintă Patria. Femeia ține în mână, ca un fel de cunună deasupra capului, un steag în falduri care semnifică măreția idealului împlinit de poporul român în neuitatul an 1877. Prin felul cum este desfășurat, steagul descrie în mod simbolic, conturul geografic al patriei noastre.

Pe fațada pedestatului, pe care este fixată statuia, sunt incrustate cuvintele: „Eroismul înaintașilor de acum un secol va trăi veșnic în conștiința profund recunoscătoare a întregii națiuni iar opera făurită cu sângele lor de generațiile de la 1877 va străluci întotdeauna în istoria noastră ca una din cele mai mari izbânzi pe drumul libertății, independenței și fericirii poporului român”.

Pe părțile laterale ale pedestalului sunt montate frumoase basoreliefuri din bronz, cu suprafața de peste 100 m², ilustrând scene semnificative din zbuciumata istorie a patriei, între care Unirea Principatelor din 1859, sub glorioasa domnie a lui Alexandru Ioan Cuza, războiul de independență din 1877-1878 și Marea Unire din 1918 care a dus la făurirea statului național unitar român.

Tot în 1980, pe 21 august, a fost inaugurat la Calafat: ⁸) „Monumentul Independenței”, Operă a cunoscutului sculptor Pavel Bucur, monumentul este amplasat pe malul Dunării, în chiar locul unde în 1877-1878 se afla poziția bateriei de artilerie „Ștefan cel Mare”. Monumentul, impresionant printr înălțimea totală – 15 m – și prin suprafața basoreliefurilor – circa 25 m² – este alcătuit din două elemente distincte: un soclu masiv, realizat din beton armat placat cu travertin, de formă paralelipipedică, tratat artistic; un grup statuar impozant, adosat, lucrat în piatră albă, înfățișând trei personaje – un tunar (în centru), un vânător (în dreapta) și un dorobanț (în stânga), simbolizând cele două arme principale ale armatei române, care au dus greul războiului de independență – infanteria și artileria. Vânătorul este prezentat cu arma la picior, în poziție de veghe, tunarul ține în mâini un drapel ale cărui falduri sunt larg desfășurate, iar dorobanțul este surprins sunând din

goarnă semnalul de atac. Liniile mulajului sunt ferme, esențializate, întregul grup sculptural, prin statica sa, degajând forță. Grupul statuar este flancat de piese de artilerie, sugerate prin elementele lor caracteristice: roțile afetului și țevi. Pe soclul monumentului sunt montate ample basoreliefuri redând scene sugestive ale trecerii Dunării de către trupele române, pentru a consolida pe câmpurile de bătălie, proclamarea independenței de stat a României. La partea superioară a soclului sunt incrustați anii centenarului independenței: „1877 - 1977”.

În parcul cenral al frumosului oraș de pe malul bătrânului Danubiu – Giurgiu – pe „Aleea eroilor”, se află „Complexul de busturi”⁹ ale unor eroi din războiul pentru independență.

Realizate în bronz, având o înălțime între 0,90 și 1 m, busturile sunt montate pe câte un pedestal paralelipipedic, din travertin, pe fațada căruia sunt inscise cu litere de tipar gradul și numele eroilor pe care-i reprezintă. În mijlocul complexului de busturi, se află o placă de marmură (1,74 x 0,94 m) montată pe un bloc de beton acoperit cu mozaic negru, pe care este săpat, în relief, următorul text omagial: „1877 - 1878. Glorie eternă ostașilor români, tuturor patrioților, maselor populare care, cu eroism și dăruire, au înfăptuit idealurile sacre de libertate, unitate și independență națională, punând temelii trainice mărețului edificiu al României”.

Busturile reprezintă 23 eroi: 4 maiori, 7 căpitani, 5 locotenenți, 4 sublocotenenți, 2 sergenți și un caporal. Printre aceștia nume cunoscute: maiorii Gheorghe Șonțu, Constantin Ene, Ion Nicolae, căpitanul Valter Mărăcineanu, sublocotenentul Dumitru Lemnea.

La Constanța, pe esplanada Casei de Cultură a Sindicatelor, se află un monument¹⁰ închinat aceluiași eveniment – independența.

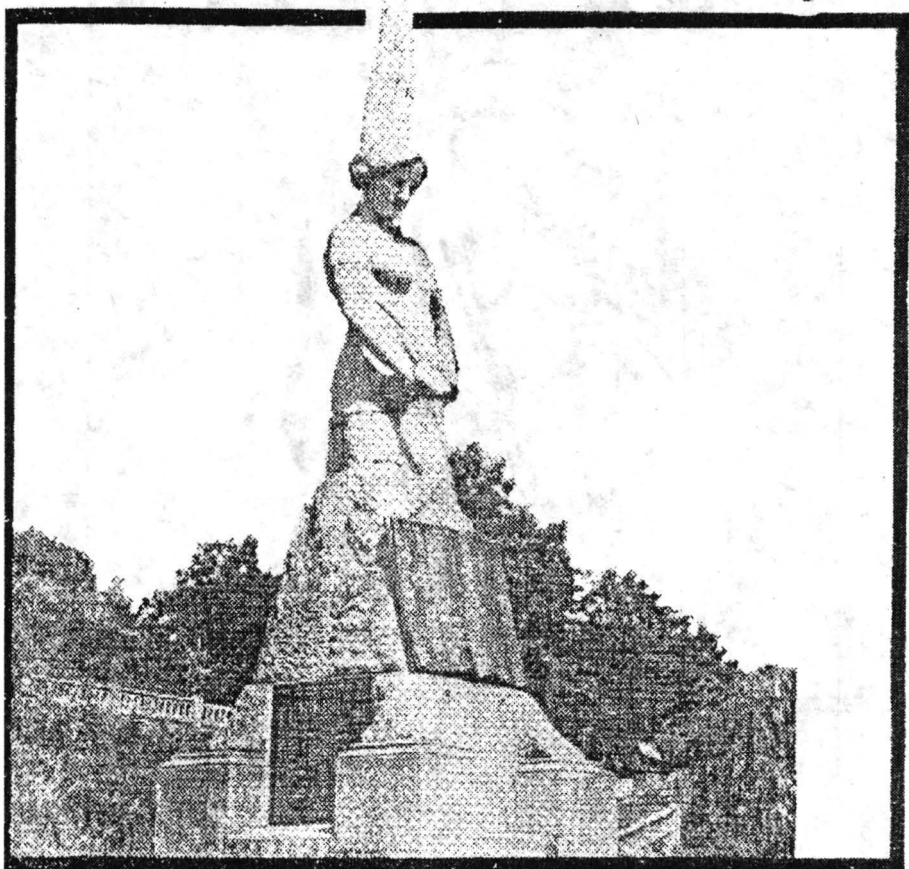
Înălțat pe un vast platou de mozaic – cu dimensiuni de 60 x 60 m, cu borduri de marmură, grupul statuar, turnat în bronz, reprezintă un dorobanț în poziție de atac și un ofițer cu drapelul într-o mână și sabia în cealaltă, îndemnând ostașii la luptă. Pe partea superioară a soclului de formă paralelipipedică, sunt gravate numele localităților unde s-au acoperit de glorie ostașii români: Plevna, Grivița, Rahova, Smârdan. Pe același platou, 15 m mai în spate este amplasată o coloană placată în marmură albă, urcând parcă spre infinit, având pe două laturi turnată inscripția: 1877-1977”, iar pe celelalte două laturi – doi delfini – însemnul emblematic al pământului românesc dintre Dunăre și Mare. Monumentul este opera sculptorului Marius Butunoiu.

Trecând în revistă aceste monumente, rememorăm pildele de sacrificiu, de eroism, de demnitate, ce au dat măreție actelor istorice, de dăruire generoasă, ce înalță spiritul uman și dau sens vieții. Ne simțim mai întăriți în efortul constructiv în care este angajată țara. Pe cei mulți, care prin vrednicia faptei lor au înscris în istorie Independența României, îi simțim atât în noi, prin ceea ce am știut să luăm de la ei, cât și alături de noi, mergând pe același drum, spre ținta întăririi, prin muncă, a independenței patriei.

NOTE

1. Mircea Cociu – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor” – Revista română de istorie militară, Buc. 1/1984.
2. dr. Florian Tucă – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor” în Revista română de istorie militară, Buc., 4(14), 1987.
3. dr. Florian Tucă – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor” în Revista română de istorie militară, Buc., 1987.
4. Tulcea – Monografie.
5. dr. Florian Tucă – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor”, Revista română de istorie militară, Buc., 1987.
6. dr. Florian Tucă – Cronici în piatra ale independenței, Magazin istoric – anul X, nr. 8 (113) august 1976.
7. F. Argeșeanu – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor” în Revista română de istorie militară, Buc., 2(4) 1985.
8. Marin Bârboi – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor”, în Revista română de istorie militară, număr special, 1986.
9. Florian Tucă – Monumentele luptei în „Lupta întregului popor” în Revista română de istorie militară, Buc., 2(12) 1987.
10. Ghid oraș Constanța – A. Rădulescu, S. Lascu, P. Hașotti.

CRONICI ÎN PIATRĂ ALE INDEPENDENȚEI

Monumentul Independenței din Iași

Mausoleul ostașilor români
înălțat la Grivița

Monumentul Independenței (Calafat)

Monumentul Independenței (Tulcea)

Monumentul Independenței (Constanța)

Monuments de la guerre d'indépendance

- Résumé -

Notre grand historien Nicolae Iorga disait que "les monuments sont l'histoire vivante du peuple". De manière symbolique, ils sont en effet des chroniques en bronze et en pierre de l'histoire du peuple roumain. Par ceux-ci, on glorifie les sacrifices du peuple roumain dans la lutte pour la défense de sa terre, pour la liberté sociale, pour l'indépendance et l'unité nationale et d'Etat.

Chaque moment de l'histoire a eu ses chroniqueurs de marque qui ont enregistré la signification à travers les siècles. La guerre pour l'indépendance d'Etat de la Roumanie a toujours occupé une place prépondérante et les artistes plastiques ont dédié à cet événement des oeuvres de valeur importante. Dans l'ouvrage ci-présent nous allons nous référer seulement à quelques monuments érigés en l'honneur de cet événement.

Nous allons mentionner: le monument "Traian" d'Adamclisi; le monument de la colline de Hora, de Tulcea; le "Mausolée des héros roumains de la guerre d'indépendance de Grivița"; le monument de l'indépendance de Râmnicu-Vâlcea; le monument de l'indépendance d'Yassi; le monument de Calafat; le complexe de bustes de l'"Allée des héros" de Giurgiu; le monument, dédié toujours à l'indépendance, de Constanța.

Tout en passant en revue ces monuments, nous ne faisons que nous remémorer les hauts faits d'héroïsme, de sacrifice et de dignité de notre peuple.